

כן, אמר כן ליישב דעתו של רבא שהבין שיש חילוק בין עור העומד לעיבוד לעור שאינו עומד לעיבוד, וכפי ששאלו על עור העומד לעיבוד, אבל רב נחמן סובר שלא חילקו חכמים בשיעור, כי יתכן שישנה דעתו ויעבדו, או יעשה ממנו כיסוי לקמיע (ריטב"א).

וְלֹא שְׁנֵי בֵּין מְעַבְדֵי לְשֵׁאִינוּ מְעַבְדֵי, אֵיתִיבֵיהּ וְכוּ', וממה שהקשה 'ולא שני בין מעובד לשאינו מעובד', ולא הקשה 'ולא שני בין העומד לעבדו לשאינו עומד לעבדו', משמע שהקושיא היא גם על מה שרב נחמן פשט בשאלה הקודמת, ששיעור עור העומד לעבדו כעור מעובד, והקושיא היא מקליפי רימונים וכו' שמן הסתם עומדים לעשיית צבע, ודומים לעור העומד לעבדו, ואף על פי כן אמר התנא שאין חיביים על שיעור הוצאתם בשיעור של סממני הצבע (ריטב"א בביאור ראשון).

ואף שהביא רב נחמן מקודם ראה שאין חילוק בין עור מעובד לעור שאינו מעובד, ממה ששנינו שצמר טווי וצמר שאינו טווי שווים בשיעורם, כונת רבא להקשות, שגבי סממנים מבואר חילוק בין סממנים שרוים לסממנים שאינם שרוים, ובהכרח שזה תלוי בסוג החומרים, יש שהדבר המעובד שווה לדבר שאינו מעובד, ויש שאינם שווים, ולכן שאל מנין לרב נחמן לדמות עור לצמר, ואין חילוק בו בין מעובד לשאינו מעובד, שזא עור דומה לסממנים, ושיעור עור שאינו מעובד יהא גדול משיעור עור מעובד (שם).

זְרַעוֹנֵי גִינָה פְּחוֹת מְכַנּוּרְגָרָת - קרוב לגרוגרת (רמב"ם בפייהמ"ש להלן ט, ז), שכיון שלא פירש כמה השיעור, משמע מעט פחות מגרוגרת (תוס' יו"ט שם, וראה עוד בדבריו להלן י, א). ואף על פי שזרעוני גינה ראויים לאכילה, ושיעור הוצאת אוכלים הוא כגרוגרת (לעיל עו, ב), זרעונים משמשים גם לזריעה, ואמר אביי (לעיל עה, א) שדבר שיש לו שני שימושים, ושיניהם שכיחים, משערים לפי השיעור הקטן (רש"י להלן ז, א ד"ה פחות, ע"פ תוס' יו"ט להלן ט, ז). ויש סוברים, שזרעוני גינה כאן הכוונה כאילו שאינם ראויים לאכילה (רמב"ם בפייהמ"ש להלן שם; מאירי להלן ז, א).

רְבִי יְהוּדָה בֵּן בְּתִירָא אֹמֵר חֲמִשָּׁה, חוֹלֵק עַל תְּנָא קְמָא, וּמְחַמֵּר יוֹתֵר מִמֶּנּוּ (רמב"ם בפייהמ"ש להלן ט, ז). ואם זה זרעונים היא כמות שזורעים בערוגה אחת (יהושלמי שם). ואם הם גדולים ויש בהם כגרוגרת, חייב גם אם אינם חמשה, כי מאחר וראויים לאכילת אדם או טלה, דבר שיש לו שני שימושים, הולכים אחר השיעור הקטן (רא"מ הורבין להלן ז, א).

שְׁלֶשֶׁה עוֹרוֹת הֵן, וְקֶלֶף הַמְעוּבָד בְּמַלְחָה, קָמַח וְעַפְצִים] לא מנה, כי אין שמו עור, אלא קלף (רש"י גיטין כב, א ד"ה לכתוב), או משום שכבר שנוי הוא במשנה ששיעורו כדי לכתוב פרשה קטנה שבתפלין [ואמנם שנינו עור כדי לעשות קמיע, חזר ומנאו לבאר שהיינו חיפה] (תוס' שם ד"ה שלש).

מִצָּה כְּמִשְׁמַעוּ, דְּלֹא מְלִיחָ וְכוּ', כשם שמצה לא עברה עיבוד ותיקון כלחם חמץ, כך עור זה לא עובד (רש"י כאן ובגיטין כב, א ד"ה כמשמעו; ריטב"א המיוחס לר"ן). ויש מפרשים, כמצה שאין בה כל תוספת מלבד קמח ומים, כך עור זה אין בו מלח, קמח ומי עפצים (ריטב"א המיוחס לר"ן בשם 'יש לומדין'). ונפקא מינה, אם מותר לתת מלח במצה בפסח [שאם 'מצה כמשמעו' פירושו כ"ש לומדין] שאין בה כל תוספת, מכאן ראה שאין לתת מלח, והטעם, שהמלח מחמם את הבצק ומביאו לידי חימוץ, אך אם פירושו שלא עובד, אין ראייה (ריטב"א המיוחס לר"ן; ביאור הגר"א א"ח תנה, כז, וראה שם מדוע לדעתם אין חשש שיחמץ).

עַד שְׂיֵאמַר לֹוֹה פְּרַעְתִּי וְלֹא פְּרַעְתִּי, שלשטר יש חשיבות, וחייב מלוה על הוצאתו כל עוד והלוה לא טען פרעתי [זה הכוונה 'עד שלא פרעתי'], ואם טען פרעתי [זה הכוונה 'משפרעתי'], אין לו חשיבות ופטור המלוה על הוצאתו (רש"י). ואף שאם הלוה טוען שפרע את החוב, המלוה אינו גובה את החוב אפילו עם השטר, ואם הלוה מודה גובה המלוה גם ללא השטר [שאלת תוס']. השטר מועיל להזכיר ללוה את ההלוואה, ולא יכפור בה (תוס' בתירוץ ראשון). גם מועיל לגביה מהירורים ומהלקוחות, כדין מלוה בשטר (תוס' בתירוץ שני). גם מועיל שהלוה יפחד לשקר שהשטר מזויף, מחשש שיתפס בשקר (רמב"ן).

וְהָקָא בְּכוֹתְבֵין שׁוֹבֵר קְמִיפְלָגֵי וְכוּ', שפרע הלוה את החוב בערב שבת על דעת שהמלוה יחזיר לו את השטר קודם שבת, ולא החזירו, והוציאו המלוה בשבת, לדעת תנא קמא פטור, שהרי אין לו צורך בשטר, שגם אם ישרף או יאבד יכתוב במקומו שובר. ואין צורך להחזיר ללוה את השטר לצור בו צלוחיתו, שאין דרך לזה לשמור שטר כזה, מחשש שיתגלגל למלוה ויתבענו שוב. ולדעת רבי יהודה אם הוציא המלוה את השטר חייב על ההוצאה, שכיון שאין כותבים שובר, נמצא שהמלוה צריך את השטר להשבתו ללוה, שאם לא ישיב ללוה את השטר, יצטרך להחזיר ללוה את המעות אפילו שכבר פרע, ולכן אם הוציאו בשבת חייב (ע"פ רש"י וריטב"א). ואין מקור אחר לחידוש זה שיצטרך המלוה להשיבו ללוה, שהיה מקום לומר שאם כבר פרע את החוב, אינו יכול לתבוע מהמלוה את הממון, כיון שהוא רק חשש שזא יאבד שוברו, ואחרי שכבר פרע פרע ורק יכתוב לו שובר (רמב"ן; והריטב"א המיוחס לר"ן מוסיף, שהרא"ה כתב שהוא הפירוש הנכון).

רַב אֲשֵׁי אָמַר מִפְּנֵי שְׁצָרֵיךְ לְהִרְאוֹתוֹ לְבַעַל חוֹב שְׁנֵי וְכוּ', ונחלקו כשהוציאו לוח, שלדעת תנא קמא דרך לוח לקרוע שטר מחשש שיתגלגל למלוה ויתבע שנית, ולכן פטור על הוצאתו, ולדעת רבי יהודה משתמש בו להראות שהוא פורע חובות (רש"י). והרישא של דברי תנא קמא 'עד שלא פרעתי' הוא במלוה שהוציא את השטר, ואילו הסיפא 'משפרעתי' הוא בלוה שהוציאו (ריטב"א המיוחס לר"ן).

הַמוֹצִיא עוֹר בְּכֶמְהָ, ורבא ידע את המשנה, אבל שאל אגב השאלות הבאות (רש"י), או שהיה מסופק אם המשנה עוסקת גם בעור מעובד (ריטב"א).

הַמְעַבְדוֹ בְּכֶמְהָ, אָמַר לִיָּה לֹא שְׂנָא, שאמנם שנינו ששיעור החיוב בהוצאת עור הוא כדי לעשות ממנו קמיע, שאלו לענין מלאכת מעבד, שזא המעבד אינו חייב על שיעור כזה, כי בעיבוד העור יש טירחה, ואין אדם טורח על חתיכה קטנה כזו (ריטב"א). ומדובר באופן שכוונתו לעבד את כל העור, כי אם כוונתו לעבד רק את העור הזה, חייב אפילו על כל שהוא [כיון שראוי לו, כמו המצניע גרגיר חיטה אחד שחייב על הוצאתו, כיון שגילה דעתו שזה חשוב אצלו (ראה משנה להלן ז, ב)] (מרומי שדה).

כְּמִלָּא רַחֵב הִסִּיט כְּפוּל - 'סיט' הוא המרחק שבין אצבע לאמה (רש"י), כשמותח ככל יכלתו (רע"ב להלן יג, ד). ויש סובר, שהוא המרחק בין אגודל לאצבע, כשמותח ככל יכלתו (רמב"ם בהלכות שבת ט, ז, ובפייהמ"ש להלן יג, ד בשם 'אאון'), ויש סובר שהוא שישית זרת (רמב"ם בפייהמ"ש שם).

וְשֵׁלֵא לְעַבְדוֹ בְּכֶמְהָ, אָמַר לִיָּה לֹא שְׂנָא, ולעיל שאמר רב נחמן שיעור העומד לעיבוד שיעורו כעור המעובד, משום שכל העומד לעיבוד נחשב כמעובד, ומשמע שבעור שאינו מעובד אין אומרים